

Водеће земље покрета несврстаности поодавно су покренуле иницијативу да се у септембру ове године у Београду обележи 50 година од његовог оснивања. Србија је ту иницијативу прихватила и понудила да улогу домаћина министарске конференције која би се тим поводом одржала подели са бившим југословенским републикама које су за то заинтересоване. То је логично имајући у виду историјску чињеницу да је први самит несврстаних одржан у Београду, тада главном граду СФРЈ, септембра 1961.

Покрет несврстаних чини данас 118 земаља пуноправних чланица, што представља око две трећине чланица Уједињених нација. Међу чланицама Покрета су и земље са изузетно динамичним економијама као што су Индија, Индонезија, Јужна Африка, Нигерија, Ангола, а међу посматрачима су, поред осталих, Кина и Бразил – чланице БРИК-а. Више чланица и посматрача Покрета несврстаности су чланице Групе 20 економски најснажнијих земаља света од којих зависи како излазак из глобалне економске кризе, тако и економско-социјална будућност планете. Готово све арапске земље, други велики произвођачи и извозници нафте, гаса, стратешких минерала и сировина Африке, Азије и Латинске Америке налазе се у Покрету и прихваћене су као важни партнери најразвијенијих земаља као што су САД, Јапан, Канада и Западна Европа.

Конференција Покрета несврстаних на министарском нивоу, макар и поводом јубилеја, јесте несумњиво значајан међународни догађај и прилика да домаћин потврди и ојача свој углед и међународне везе, да афирмише своје интересе и приоритете. Свакако, то је уједно и прилика да по сазна и научи по нешто корисно. Нема малих и безначајних партнера.

Износи се да је Србији конференција НЗ непотребна, штетна, чак и апсурдна. Као образложење оваквих неочекиваних оцена наводи се сијасет „аргумената“ од наводно ниског (министарског) нивоа учесника и недавних побуна против аутократских режима у неким арапским земљама.

У новије време, међутим, поједине политичке личности у јавности заговарају став да донету одлуку о прихватању домаћинства конференције треба преиспитати. Износи се да је Србији конференција НЗ непотребна, штетна, чак и апсурдна. Као образложење оваквих неочекиваних оцена наводи се сијасет „аргумената“ од наводно ниског (министарског) нивоа учесника и недавних побуна против аутократских режима у неким арапским земљама, преко тога „да нас је Покрет избацио из својих редова“, да би Србија била „сервисер, или туристичка агенција“, све до оцена да Покрет „више нема никакав политички значај“, да то може штетити напорима Србије око кандидатуре за чланство у ЕУ, да Србија има велики дефицит у трговинској размени са НЗ, да подршка НЗ Србији у вези са Косовом и Метохијом након заједничке резолуције Србије и ЕУ није битна и да се може истопити и слично.

Што се тиче оцене да је Покрет без икаквог значаја, да је његово постојање чак „апсурдно“, такве и сличне оцене су, благо речено, неодмерене и претенциозне. Оне не би биле вредне осврта када се не би чуле у Београду и када не би долазиле од ауторитативних политичара кључне странке владајуће коалиције. Њима је, на пример, разумљиво, оправдано и „демократски“ што НАТО опстаје и после пада Берлинског зида и распуштања Варшавског пакта, што крши Повељу УН, што се шири према Русији, па чак и то што од одбраменог прераста у офанзивни, од регионалног у глобални војно-политички савез, али им смета што опстаје, прилагођава се и делује унутар УН Покрет несврставања.

Што се тиче нивоа предстојеће конференције, уверен сам да би Париз, Беч, Брисел, Рим, Осло, или било који други град у Европи и свету, били веома задовољни када би добили прилику да буду домаћини министрима из тако значајних и угледних земаља каква је огромна већина чланица и посматрача ПНЗ. И нико се не би осећао инфериорно, нити би му на крај памети било да је „сервисер“ или „туристичка агенција“.

Тачно је да је Покрет несврставања настао у периоду хладног рата, дакле у условима који су били другачији него садашњи. С обзиром на видне, све присутније напоре да се његова позитивна улога девалвира, истине ради треба подсетити да је Покрет одиграо је историјски значајну улогу у четири основна правца: деколонизацији, смањивању блоковске конфронтације, јачању солидарности међу земљама у развоју (југ – југ) и демократизацији међународних односа преко система Уједињених нација. Покрет је вешто избегавао притиске да буде резерва или монета за поткусуривање у глобалном одмеравању снага – Варшавског и Северноатлантског пакта.

Педесет година после, свет је другачији, али далеко од жељеног стања. Варшавски пакт

је расформиран. Не постоји ризик од глобалног конфликта, поготову нуклеарног, али је војни интервенционизам постао пракса, баш као и уситњавање државних територија ширењем сепаратизма и тероризма. Званично нема трке у наоружавању или отворене конфронтације великих сила, али милитаризација је дубоко захватила и Европу, а годишњи издаци на оружје у свету износе око 1,5 трилиона долара. Колонијализам је предат историји, али тежње за доминацијом и одржавањем односа неравноправности су добиле нове облике. О томе сведоче многе појаве и проблеми као што су: растући јаз између сиромашне већине и богате мањине, ширење глади, беде, опаких, раније непознатих болести, нових облика дискриминације. У тим условима, Покрет несврстаних, јавља се као снага са значајном улогом у борби против политике доминације и неоколонијализма. Отворене тежње богатих да устоличе правило – што је њихово то је искључиво њихово, што припада мање развијеним то припада и другима (развијенима) не може да не изазове забринутост. Утолико пре, што развијени имају велку надмоћ у финансијском капиталу и оружаном сили. Зато, принцип суверенитета над природним, у првом реду енергетским, ресурсима, постаје веома актуелан, а његова одбрана је вредна удружених напора Покрета несврстаности и других међународних форума (УН).

Савремени тренд мултиполаризма погодује напорима за демократизацију међународних односа и за јачање улоге Уједињених нација. Истовремено су видљиви велики напори да се тај тренд заустави, што наравно није могуће. Покрет несврстаних свакако има значајне интересе и добре перспективе да се реafirмише као фактор демократизације међународних односа и јачања улоге међународног права. Реформа система Уједињених нација, као неспоран циљ међународне заједнице, тешко је замислива без доприноса Покрета несврстаних, не само због тога што несврстани чине две трећине чланства светске организације, већ и због промена у глобалном распореду снага при чему је низ несврстаних земље постао незаобилазан чинилац успешне реализације свих значајнијих циљева развоја. Више је него јасно да ће неке НЗ постати сталне чланице реформисаног Савета безбедности УН.

Тачно је да је Покрет несврставања настао у периоду хладног рата, дакле у условима који су били другачији него садашњи. С обзиром на видне, све присутније напоре да се његова позитивна улога девалвира, истине ради треба подсетити да је Покрет одиграо је историјски значајну улогу у четири основна правца: деколонизацији, смањивању блоковске конфронтације, јачању солидарности међу земљама у развоју (југ – југ) и демократизацији међународних односа преко система Уједињених нација.

Равномернији економски и технолошки развој, смањивање јаза између богатих и сиромашних, искорењивање беде, глади и сиромаштва су важне претпоставке глобалне стабилности, социјалног напретка и унутрашње демократизације. То су уједно и услови

за искорењивање бар дела узрока међународног тероризма који је неспорно велика опасност за развијене и неразвијене. Отуда је и продубљивање сарадње међу несврстаним земљама важан услов стабилности и напретка на глобалном плану, укључујући и успеха у борби против међународног тероризма. Привредни и научно-технолошки напредак појединих несврстаних земаља као што су Индија, Индонезија и ЈАР могу повући развој других из Покрета, што се у пракси већ показало као добро у односима тих земаља са земљама Африке, на пример. Разуме се, овде се не ради о залагању за аутархију, већ о логици коришћења унутрашњих, не малих ресурса, кроз сарадњу унутар Покрета ради јачања партнерских односа са развијеним земљама. Ако се удружују развијени ради бољег задовољавања сопствених економских и политичких интереса, зашто би била јерес да се удружују мање развијени чије су потребе за развојем још веће.

Србија има богату традицију и позитивни салдо економске и политичке сарадње са несврстаним земљама. Нема, заиста, ни најмање разлога да се та сарадња на било који начин потцењује, или доводи у питање, јер је то неодговорно и штетно. Постоје сви разлози да Србија ту сарадњу продубљује и унапређује бар онолико колико то чине чланице ЕУ, САД, Јапан и Канада. Ако не и више.

Доста времена је протекло, а ми смо пословично склони помодарству, забораву, некој врсти опортунизма. Подсетимо се само на неколико примера. Југославија је са далеком Анголом осамдесетих година имала трговинску размену од преко 200 милиона долара годишње. Из те земље „Нафтагас“ већ 30 година повлачи сопствену нафту из заједничких улагања са највећим европским и светским нафтним компанијама. Улагања су многоструко наплаћена, а наша анголска нафта и данас, када је барел достигао цену од 120 долара и када вртоглаво расте, и даље стиже у Србију. У Кенији и Танзанији југословенске и српске фирме су изградиле око 3.000 километара путева разних стандарда и то наплатиле по тржишним ценама. Српске, светски реномиране фирме, „Енергопројекат“, „Аероинжењеринг“ „Планум“ и „ПИМ“ су широм Африке изградиле десетине капиталних објеката као што су аеродроми, хидроцентрале, луке, водосистеми. И све то наплатиле, по тржишним ценама. Сам „Енергопројекат“ је у Перуу реализовао и наплатио пројекат хидросистема „Ђира Пјура“ вредан преко 1,2 милијарде долара.

Много је сличних примера корисне сарадње на које српска привреда може бити поносна. На којима се и власт и привреда данас могу инспирисати. А што се тиче дефицита у размени са НЗ, узроци нису на страни наших партнера већ у Србији. У условима великог трговинског дефицита Србије у укупној размени са иностранством, не треба да чуди дефицит у размени са НЗ, поготову оним из којих се увози нафта. Није ли управо објављено, да трговинска размена са Јапаном износи 118 милиона долара од чега је само један милион извоза из Србије! Проблем је што Србија мало производи, што нема

Несврстаност данас

Пише: Живадин Јовановић
четвртак, 10 март 2011 09:44

понуду, а не што други мало увопзе из Србије. Да ли је ЕУ одговорна што Србија није у стању да испуни одобрене извозне квоте јунећег меса?

Што се тиче побуна и збацивања аутократских режима у појединим НЗ, треба веровати да ће народ у тим земљама наћи најбоља решења која ће одговарати њиховим интересима и да ће се до септембра стање нормализовати. Какве год владе буду изабране у Египту, Тунису или Либији, било би тешко замислити да ће напустити Покрет несврставања који је и данас за многе земље симбол и ослонац суверености и независности. Планирана Конференција НЗ у Београду, иако свечарска, имала би позитиван ефекат и у односу на унутрашња превирања у низу арапских земаља.

Какве год владе буду изабране у Египту, Тунису или Либији, било би тешко замислити да ће напустити Покрет несврставања који је и данас за многе земље симбол и ослонац суверености и независности. Планирана Конференција НЗ у Београду, иако свечарска, имала би позитиван ефекат и у односу на унутрашња превирања у низу арапских земаља.

Када је реч о статусу Србије унутар ПНЗ, треба подсетити да Србија (СРЈ) није била искључена, већ привремено суспендована. Када је суспензија истекла, од Србије је зависио њен будући статус. Србија се одлучила за статус посматрача, то је легитимно, није у сукобу са европском оријентацијом, још мање са званичном политиком војне неутралности. НАТО је 1999. године извршио оружану агресију на Србију (СРЈ). То Влади Србије не смета да представнике НАТО дочекује уз највише почести нити да у јуну ове године буде домаћин конференције на којој ће учествовати више десетина НАТО званичника.

Што се тиче Косова и Метохије, најмање је разлога да се умањује значај подршке НЗ ставовима Србије, њеном суверенитету и територијалном интегритету. Та подршка има трајни значај за Србију независно од било каквог развоја у будућности. Јавно говорити да та подршка више није значајна, или да ће се истопити, једноставно, није часно. А ни тачно. Осим, ако се не планира да Србија и формално призна сецесију.

Нема, заиста, оправданих разлога за пометњу и колебање. Србија треба да испоштује своју одлуку и учини све да буде добар домаћин конференције НЗ. Од тога може имати само користи.